

task of physical, material or moral damage in all kinds of manifestations. The concept of a criminal offense contained both formal and material elements. With the adoption of Christianity, such groups of crimes as crimes against the family and morals (fornication, rape, adultery, drunkenness, voluntary divorce, marriage between close relatives, polygamy, birth of a child out of wedlock, as well as various sexual perversions) became known to the national criminal law and crimes against faith and the church, the object of which was the church, its property rights, religious instructions and prescriptions. However, the volume of reception of Byzantine law during the existence of Kyivan Rus was insignificant. The most important monuments of church law were the Statutes on Church Courts of Princes Volodymyr Svyatoslavovych and Yaroslav the Wise.

The author focuses attention on the fact that the state and law undoubtedly have their traditional religious basis. Therefore, the integration of the traditions of paganism and Christianity, which began at the end of the 10th century, had a positive effect on the development of institutions of national law, especially criminal law. The Christian Church in Ukraine developed its own system of punishments, which differed significantly from the punishments applicable in Byzantium or Medieval Europe. In the studied period, the church did not use the inquisitorial process of investigation in the Ukrainian lands. Therefore, Christianity, borrowed from Byzantium, became not Byzantine, but exclusively Ukrainian. Ecclesiastical law was forced to adapt to the conditions of a stable social environment.

The author comes to the conclusion that the high spiritual level of the Ukrainian people contributed to the fact that the concepts of freedom and humanity, goodness and justice, democracy and dignity were established throughout history. These principles in the pre-Christian era began to be reflected in the norms of customary law, and with the adoption of Christianity they became the basis of the legal system.

Keywords: *Ukraine, Ukrainian criminal law, development, religion, concept of crime, types of crimes, institution of punishment, purpose of punishment, public punishment, Middle Ages, sources of law.*

УДК 342.7

DOI 10.31558/2786-5835.2023.2.5

*Павлусенко Олена Василівна,
аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
ВНЗ «Університет економіки та права “КРОК”», м. Київ
ORCID: [https:// orcid.org/0000-0003-4350-0147](https://orcid.org/0000-0003-4350-0147)*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ ЗАКОНУ № 9432 «ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ»

Обраний Україною проєвропейський напрямок розвитку країни, зумовлює модернізацію всіх галузей, зокрема і комунікативної сфери. Заклади освіти, які активно дотримуються вимог сьогодення, впроваджуючи у свою діяльність інноваційні розробки, імплементуючи останні досягнення науки, є рушійною силою для суттєвих перетворень та просування України на міжнародну арену.

Але щоб достойно представляти державу на всесвітній арені, варто володіти міжнародним засобом комунікації – мовою міжнародного спілкування. Вміння говорити іноземною мовою дає можливість співпрацювати з іноземними партнерами та розуміти нюанси іншої культури, що сприяє вдосконаленню навичок у процесі вирішення проблем, завдань та прийняття рішень.

Знання іноземної мови розширює горизонти та відкриває нові перспективи для самовдосконалення. Адже людина, яка володіє іноземними мовами, – різнобічно розвинута особистість, володіє кращими здібностями до вивчення нового, вільна та впевнена у спілкуванні з людьми. Це людина без кордонів, ніщо не може її зупинити в досягненні поставлених цілей. Усі світові двері перед нею відкриті, адже вона має ключ – досконале володіння мовою міжнародного спілкування.

Світові процеси відбуваються настільки швидко, що вже не знаєш, які знання можуть знадобитися завтра. Знання мови, на нашу думку, є ключовим у досягненні цілей. Адже саме досконале володіння мовою міжнародного спілкування відкриває шлях у майбутнє.

Стаття актуалізує питання правового статусу інституту англійської мови в Україні. Досліджено процес формування та розвиток цього інституту в Україні від початку зародження до сьогодення, проаналізовано проблеми та перспективи реалізації нових законодавчих змін у мовній сфері у вигляді законопроекту № 9432 «Про застосування англійської мови в Україні», описано власні законодавчі ініціативи у цій сфері. Такі зміни мають стати міцною основою для формування в суспільстві усвідомлення значення англійської мови як важливого чинника на шляху збереження, стабілізації та майбутньої відбудови держави. Також здійснено порівняльний аналіз з аналогічними нормами основних законів інших країн світу.

Ключові слова: *інститут, англійська мова, історія, правовий вимір, реалізація, проєкт.*

Постановка проблеми. Німецький поет, філософ Гете сказав: «Хто не знає іноземних мов, той нічого не тямить і в своїй рідній мові» [1]. Знання іноземних мов відкриває перед кожним із нас невіданий світ, розширює світогляд, свідчить про всебічний особистісний розвиток, дає змогу пізнати культуру та звичаї іншого народу. Вивчаючи іноземну мову, людина ознайомлюється з культурою та звичаями іншої країни, її історією, літературою, географією. Питання важливості вивчення англійської мови як мови міжнародного спілкування, в умовах сьогодення породжує низку дискусій щодо підходів деяких європейських країн, як-от Франція, Німеччина і інші. Безперечно, **знання іноземних мов розширює наші горизонти, надає нові можливості.**

Варто зосередити увагу на тому, що в умовах обраного Україною курсу на світові демократії виникає нагальна потреба найшвидшої імплементації змін у процесі узгодження законодавства України у мовній сфері зі світовим. Адже питання цілковитого розуміння один одного з нашими міжнародними партнерами та союзниками в боротьбі за незалежність є пріоритетним.

Актуальність проблеми. Насамперед, аналізуючи останні світові тенденції та українські реалії сьогодення, цілком зрозумілим є той факт, що особливого статусу у правовій системі України набуває правова інституція, як-от інститут англійської мови. Його основними завданнями є не тільки забезпечення та гарантії мовних прав кожного громадянина України під час воєнної агресії Росії, а й зміцнення української державності, єдності та неподільності держави, забезпечення обороноздатності та політичної стабільності. Для розгляду зазначеної проблеми з нового ракурсу в межах цієї статті, проведений аналіз питань та перспектив реалізації проєкту Закону № 9432 «Про застосування англійської мови в Україні».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку англійської мови в Україні та світі, набуття нею статусу мови міжнародного спілкування досліджували такі вчені: Н. П. Пожидаєва, О. О. Першукова, М. Г. Прадівлянний, В. А. Гаманюк, Л. П. Пуховська, В. Г. Редько, Н. Д. Гальскова та ін. Водночас цілісного дослідження щодо надання особливого статусу в правовій системі України правовій інституції – як інститут у англійської мови відображалось фрагментарно.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття особливостей нормативно-правового забезпечення інституту англійської мови в Україні. Для реалізації цієї мети необхідно дослідити та проаналізувати відповідність запропонованого законопроекту № 9432 «Про застосування англійської мови в Україні» вимогам суспільної моралі, критеріям справедливості, свободи, рівності і гуманізму; розглянути цю проблематику не лише крізь призму якості формалізації права, але й крізь призму міжнародних стандартів, принципів права, які мають, з одного боку, мету права, а з іншого – є критерієм відповідності права вказаним стандартам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Часи швидко змінюються, процеси відбуваються швидкоплинно і потрібна невпинна адаптація до потреб сьогодення. У цей нелегкий час варто пам'ятати – лише освічена та розумна нація зможе вистояти, втримати країну, дати відсіч ворогу та відновити державу.

Очевидним є той факт, що розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. Для сучасного світу характерна тенденція розширення масштабів вищої освіти. Варто зазначити, що населення України відзначається досить високим освітнім рівнем. Зокрема, питома вага фахівців з вищою та середньою спеціальною освітою становить 29 % [2].

Про вагомий освітній потенціал нашої країни свідчать дані про достатньо високі її позиції у світових рейтингах. Так, саме завдяки значному внеску освітнього складника забезпечуються високі рейтингові позиції України ще до початку війни, за індексом людського розвитку (83 позиція в Доповіді про людський розвиток 2014 р.) [2]. Відносно високий рейтинг України (43 місце) за загальним Індексом глобального таланту (Global Talent Index) також свідчить про існування резервів для забезпечення інноваційного розвитку країни у перспективі. У світовому рейтингу Universitas 21 (єдиному у світі рейтингу національних систем вищої освіти) Україна зайняла у 2015 році 41 місце, зокрема увійшла до ТОП-10 країн за видатками на вищу освіту у відсотках від ВВП. Україна посідає 30 позицію за якістю математичної та наукової освіти (Quality of math and science education), випереджуючи такі економічно розвинені країни, – Австрію (37 місце), Швецію (49 місце) та Польщу (50 місце) [2].

Доречно зазначити, що на тлі інтенсивної міжкультурної взаємодії і розширення міжнародних контактів у різних сферах людської діяльності виникає необхідність всебічного мовного варіювання.

Мова – складне суспільне явище, яке існує в людському суспільстві, реальній, повсякденній практичній діяльності людей, які належать до різних територій, а також до різноманітних соціальних і професійних прошарків суспільства, тому характеризується в межах цієї спільноти певною варіативністю.

Англійська мова – багатогранна і поліфункціональна, вона завжди привертала увагу багатьох лінгвістів. Постійні зміни та розвиток англійської мови стали джерелом актуальних та важливих досліджень у сучасному мовознавстві.

Процес глобалізації на мовному рівні вніс зміни в поширення та відносини національних мов. Англійська мова надшвидкими темпами завойовує світ. У мультилінгвальному просторі ця мова виконує не тільки функції засобу міжнародного спілкування, а й виступає мовою-посередником, мовою глобального зв'язку.

Наразі зростає зацікавленість до вивчення англійської мови і в Україні. Паралельно з цим зростають і вимоги до рівня володіння цією мовою.

Конституція України, а саме ст. 10, передбачає, що в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист мов національних меншин. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом. Також в ст. 92 Основного Закону зазначається, що порядок застосування мов у Україні визначається виключно законами України [3].

Досліджуючи це питання, ми не могли не звернути увагу на те, що наразі в законодавчій базі відсутній нормативно-правовий акт, який би чітко визначав та регулював правовий порядок та особливості застосування англійської мови в Україні як мови міжнародного спілкування. Варто наголосити на тому, що в жодному законодавчому акті немає трактування поняття «мова міжнародного спілкування». Також відсутній законодавчо закріплений перелік мов, які претендують на цей статус.

Наразі Україна має статус кандидата у члени Європейського Союзу, але все ще залишається відокремленою від ЄС мовним бар'єром. Порівняно з іншими країнами Європи, Україна відстає в готовності громадян спілкуватися іноземною мовою, зокрема англійською. Згідно з даними за 2021 рік щорічного дослідження EF «English Proficiency Index» щодо визначення рівня володіння англійською мовою в різних країнах світу, Україна належить до країн із середнім рівнем володіння англійською мовою та займає 40-ву позицію в рейтингу зі 112 країн світу [4].

До того ж 43,8 % українців зовсім не знають англійської мови, а вільно нею володіє лише 1,1 %. Водночас 19,2 % українців можуть трохи читати, писати або говорити англійською [5]. Про це за результатами опитування повідомив директор соціологічної служби Центру Разумкова Андрій Биченко на пресконференції: «Ми провели опитування щодо того, як би самі громадяни оцінили власний рівень володіння англійською мовою. Бачимо, що майже 44 % опитаних, тобто абсолютна більшість, зазначили, що зовсім не знають англійської мови», – сказав Биченко. Водночас 26,9 % респондентів зазначили, що в окремих словах і простих фразах орієнтуються, але читати, писати або говорити англійською мовою зовсім не можуть. 19,2 % українців відповіли, що можуть трохи читати, писати або говорити англійською, але погано. Серед опитаних 7,5 % можуть читати, писати та говорити англійською, але не володіють нею вільно. Натомість лише 1,1 % респондентів вільно володіють англійською мовою. Опитування проводилося соціологічною службою Центру Разумкова з 5 до 11 липня 2023 року в межах проєкту програми MATRA, що фінансується посольством Королівства Нідерландів в Україні. Загалом опитано 2 017 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3 % [5].

З огляду на вимоги сьогодення та з метою посилення мотивації до вивчення іноземних мов, стимулювання інтелектуальної та мовної активності громадян України, розширення їх світогляду, Президент України Володимир Зеленський цілком слушно запропонував Парламенту, внісши на розгляд проєкт закону № 9432, офіційно закріпити статус англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування в Україні [6].

Володимир Зеленський вніс цей законопроект до Верховної Ради 28 червня 2023 року, у День Конституції України [7]. Варто зазначити, що у разі ухвалення закону, вимога володіння англійською мовою на достатньому рівні поширюватиметься на такі посади:

- державна служба категорії «А»;
- державна служба категорій «Б» та «В», перелік яких встановлюватиметься Кабінетом Міністрів;
- голови місцевих держадміністрацій та їхні заступники;
- військовослужбовці офіцерського складу, службовці за контрактом (перелік встановлюється КМУ);
- поліціанти середнього та вищого рангів у Національній поліції, начальники в інших правоохоронних органах та службах цивільного захисту (перелік встановлюється урядом);
- прокурори;
- працівники митних та податкових органів (перелік встановлюється КМУ);

- керівники державних підприємств та організацій державного сектору економіки (перелік визначає Кабмін).

Також вимога знання англійської мови може бути пред'явлена в органах місцевого самоврядування, якщо посада передбачає міжнародне співробітництво (за винятком виборних посад). Рівень володіння англійською мовою, необхідний тим, хто прагне обійняти державні посади, визначатиметься Кабінетом Міністрів. Відповідні вимоги буде розроблено з урахуванням рекомендацій Ради Європи з мовної освіти [8]. Військові також будуть зобов'язані відповідати стандарту НАТО STANAG 6001 [9].

У період воєнного стану та мобілізації вимога знання англійської мови не поширюватиметься на військовослужбовців й правоохоронців. В інших сферах знання англійської мови заохочується, але не є обов'язковим відповідно до норм майбутнього закону. Вимога знання англійської мови для державних службовців категорії «А» та керівників місцевих держадміністрацій та їхніх заступників набуде чинності через 2 роки після закінчення воєнного стану, а для інших посад – через 4 роки. Це визначено перехідними положеннями. Згідно з п. 2. ст. 4 проекту Закону, іспит з англійської мови для державних службовців проводитиметься безкоштовно. Він може бути складений не частіше ніж один раз на 4 місяці, без обмежень на кількість спроб [8]. Формат тестування, на жаль, у цій статті не зазначений.

Досліджуючи вищезгадане питання оцінювання знань у формі тестування, варто звернути увагу на світовий досвід. Уже понад 100 років для цього використовуються Кембриджські екзамени. Вони розроблені на основі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), якими користуються в усьому світі як еталоном для опису мовленнєвих умінь. Мільйони людей в усьому світі щороку складають іспити на підтвердження рівня володіння англійською мовою з метою отримання роботи, вступу на навчання, еміграції тощо.

У кожній сфері існують свої лідери. Найбільш визнаним брендом телефонів є iPhone. McDonald's і Burger King постійно змагаються за першість на ринку fast food, а Nike та Adidas – точно одні з найкращих брендів спортивного одягу. Мають своїх лідерів і іспити з англійської мови. Найвідомішими з них вважаються «TOEFL» та «IELTS».

Понад 7 500 навчальних закладів і 130 країн світу визнають іспит «TOEFL», понад 6 000 навчальних закладів і 135 країн світу готові прийняти вас з іспитом «IELTS». Зазвичай британські ЗВО приймають результати «IELTS», а американські – «TOEFL», хоча буває й так, що ЗВО приймає обидва сертифікати [10].

Test of English as a Foreign Language (з англ. *Тест на знання англійської як іноземної мови, TOEFL*) – стандартизований тест для вимірювання знання англійської неносіями мови, які бажають вступити до вищих навчальних закладів

вищої освіти США та Канади. Щороку його складає понад 3 мільйони людей у різних куточках світу, зокрема й в Україні. Випробування прийняте багатьма англomовними академічними і професійними установами.

Іспит International English Language Testing System (з англ. *Міжнародна система тестування англійської мови, IELTS*) – всесвітньо відомий стандарт перевірки знання англійської мови. Його використовують для вступу до іноземних навчальних закладів, з метою еміграції до інших країн або для працевлаштування за кордоном. IELTS перевіряє знання британського варіанта англійської мови. Цей іспит визнаний багатьма університетами Великобританії, Австралії, Канади, Нової Зеландії та є необхідною передумовою для роботи за кордоном. Міжнародний іспит IELTS потрібен для навчання в коледжах і університетах Європи та Австралії; для еміграції в Канаду, Австралію, Нову Зеландію; для працевлаштування. Тести IELTS приймають авторизовані центри в усьому світі, зокрема і в Києві [11]. У 2007 р. вперше за історію за 12-місячний термін IELTS пройшли більш ніж мільйон кандидатів, зробивши його найпопулярнішим у світі тестом з англійської мови для здобуття вищої освіти та імміграційних потреб [12]. У 2011 році вже 1,7 млн учасників склали цей тест [13]. Щороку кількість охочих перевірити свої знання тільки зростає.

В Україні екзамени IELTS проводяться Британською радою. Оплата за тест становить 4 125 грн (паперова версія) або 4 800 грн (комп'ютерна версія) [14], що вносяться готівкою в касу Британської ради в Києві або її представникові в Одесі чи Львові. Також цей іспит можна скласти в Students International IELTS Test Centre [15]. Цей іспит можна скласти й для того, щоб підтвердити свої знання для роботодавця в Україні. Це доречно у випадках, коли компанія співпрацює із закордонними партнерами, а тому всі співробітники мають знати англійську для ефективної комунікації.

Тож дослідивши всесвітній досвід у цій сфері, варто було б запозичити його та запровадити складання іспитів у форматі «TOEFL» та «IELTS» на законодавчому рівні, прописавши це у ст. 4 законопроекту № 9432. Ми впевнені в тому, що ці варіанти іспитів показували б реальний рівень володіння англійською мовою особами, які претендують на державні посади, та назавжди викорінили б корупційний складник.

Відкритим залишається питання строків підтвердження рівня володіння англійською мовою після спливу певного часу з моменту отримання сертифіката, що засвідчує рівень володіння іноземною мовою. Ця вимога у ст. 4 проекту Закону не зазначена. Але ми вважаємо, що встановлення строків ліквідності отриманих сертифікатів спонукатиме українців до активного використання англійської мови у професійній діяльності та стимулюватиме до постійного удосконалення мовних навичок.

Наше дослідження не дає вичерпних відповідей на всі запитання, пов'язані з організацією та проведенням тестування. Але ми впевнені в тому, що доцільним було б активне впровадження в освітній процес зразків тестових завдань, проведення онлайн-тренінгів із підготовки до складання цих іспитів. Варто продовжувати вивчення структури та формату цих іспитів і тестових завдань, готувати програми підготовки до них, починаючи зі старшої школи та продовжувати протягом навчання у закладах вищої освіти.

Не варто забувати про те, що підготовка до іспитів з англійської мови – це не тільки про вивчення мови. Це також психологічний та технічний процеси. Досвідчений викладач може вказати на слабкі місця, зорієнтує у правильних підходах навчання та мотивуватиме до отримання сертифіката й підтвердження рівня володіння англійською мовою.

Як ми вже раніше зазначали у своїх публікаціях, англійська мова в сучасному світі зараз доволі важлива. У недалекому минулому вона була для нас іноземною, а сьогодні – міжнародною [16]. Отже, впевнено можемо стверджувати, що трансформація статусу англійської мови в Україні – це необхідність і стратегічний крок до повноцінного членства нашої держави в ЄС, адже знання англійської мови – ключова компетенція в умовах глобалізаційних змін.

Доречно акцентувати на тому, що у пояснювальній записці до поданого проєкту основною метою Закону визначено підвищення рівня конкурентоспроможності України, зростання її інвестиційної та туристичної привабливості, розширення застосування англійської мови в публічних сферах суспільного життя та створення сприятливих умов для її опанування громадянами України [17].

У цьому контексті цілком вчасним є рішення держави фінансувати курси з вивчення англійської мови через програму «Підтримка». Про це заявив на засіданні уряду Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль: «Робитимемо все, щоб кожен українець мав можливість говорити англійською», – зазначив він [18].

Подання до Верховної Ради президентського законопроєкту про англійську мову як мову міжнародного спілкування прокоментував Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров. Він уточнив, що для поширення англійської мови в Україні будуть залучати англомовних волонтерів: «Держава оплачуватиме спеціальні курси, залучатимемо англомовних волонтерів у школи, проводитимемо розмовні клуби. Також запустимо окремий портал з безоплатними уроками та курсами. Робитимемо все, щоб кожен українець розмовляв англійською» [19].

Обґрунтовуючи вищезазначені аспекти, варто наголосити на тому, що мовна політика держави є одним із пріоритетних напрямів розвитку України. Підвищують інтерес до використання мов, зокрема англійської. Не вдаючись до політизації, зауважимо, що Президент України має на меті посилити роль англій-

ської мови, зробивши її мовою міжнародного спілкування, і на нашу думку, це є доречним у реаліях сьогодення.

Очевидним є той факт, що зміна функцій англійської мови також має торкнутися освіти та професійної сфери. Адже рівень володіння мовою міжнародного спілкування безпосередньо пов'язаний з рівнем заробітної плати, конкурентоспроможності кожного громадянина на ринку праці. Як наслідок, доречно було б, на нашу думку, щоб англійська мова стала обов'язковою для вивчення в усіх закладах освіти, починаючи з дошкільних, з проміжковим контролем рівня знань усіх здобувачів освіти.

Міністерство освіти і науки розробляє план з упровадження англійської мови на 2023–2026 роки. Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий підтримав ініціативу Президента та наголосив, що надання англійській мові міжнародного статусу є важливим кроком як для глобального розвитку української освіти і науки, так і для європейської інтеграції. Міністр також підкреслив, що англійська – це мова науки і глобального світу. Адже всі сучасні дослідження в різних сферах публікують англійською:

«Знання мови дає можливість читати першоджерела і бути в контексті сучасних політик, а це дозволяє не лише наздоганяти світ, а й формувати тренди. Бути активними гравцями на міжнародній арені. Бути суб'єктами», – додав він [20].

Проте ідея посилення ролі англійської мови викликала неоднозначну реакцію в українському суспільстві. Коментатори, зокрема **народна депутатка України, членкиня фракції політичної партії «Голос» Інна Совсун** зазначає, що держава, навпаки, має більше опікуватися вивченням і користуванням українською мовою. Але вона погоджується з думкою, що наразі англійську треба вчити всім [21].

Також народний депутат від фракції «ЄС» Володимир В'ятрович **наголошує на тому, що Володимир Зеленський пропонує ухвалити закон про заборону української мови в кінопрокаті, наслідком чого буде знищення українського кінодублювання.** Він вважає, що подібні закони існують у країнах Африки й Азії, що колись були британськими колоніями, але аж ніяк не в європейських державах, однією з яких є і Україна. Він підтримує мету Президента щодо підвищення рівня володіння українцями англійською як головною міжнародною мовою сучасного світу та вказує на те, що це правильно і важливо. Але зазначає, що обраний владою шлях до цієї мети – ухвалення спеціального закону про англійську мову – дискусійний. Народний депутат акцентує на тому, що: «Якщо українська влада хоче ухвалити окремий закон про англійську, він у будь-якому разі не може містити норм, які звужують сферу застосування української мови» [22]. У цьому твердженні ми з ним повністю погоджуємося.

Дійсно, у президентському проєкті такі норми були. Зокрема, у п. 4 статті 9 зазначалося, що іноземні фільми, мовою оригіналу яких є англійська, демонструються у кінovidовищних закладах мовою оригіналу із субтитруванням державною мовою [8]. Варто зазначити, що це ледь не 90 % усього кінопрокату. У контексті вищевказаних питань доцільно, на нашу думку, звернути увагу на той факт, що по суті, йдеться про знищення українського кінодублювання як галузі та втрату роботи для численних фахівців цієї індустрії.

Неможливо не звернути увагу на те, що Громадянська спільнота «Мова об'єднує» висловила рішучий протест проти намірів влади усунути українську мову з дубляжу англійськомовних фільмів у кінотеатрах та зменшити її частку на телебаченні і вимагає вилучення цих норм із законопроєкту. **Представники цієї організації зазначили:** «Ми вважаємо неприйнятним ухвалення навіть у першому читанні внесеного 28 червня 2023 р. Президентом України законопроєкту № 9432 “Про застосування англійської мови в Україні”, якщо з нього не будуть вилучені відверто антиукраїнські норми» [23].

Це питання дуже схвилювало громадян України. Вони блискавично скористались правом, яке передбачене ст. 40 Конституції України та гарантує можливість кожній людині безпосередньо звертатися, направляти індивідуальні та колективні письмові звернення до державних органів, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб [3]. Невідкладно була створена Петиція № 22/198030-еп про те, щоб залишити дубляж українською мовою в кінотеатрах, яка за лічені дні набрала потрібну кількість голосів, для подальшого розгляду Президентом України [24]. Представником українського суспільства, яке має власне бачення на проблему дублювання та ініціатором створення цього Звернення став Павло Скороходько – український актор та режисер дублювання [25].

В Україні дубляж уже давно став окремим культурним явищем і частиною культурного надбання. Його скасування, хай навіть поступове, неминуче призвело б до значного зменшення популярності української мови, оскільки саме дубляж свого часу сприяв її значній популяризації. І це не враховуючи відчутного зменшення глядачів у кінотеатрах. Відтак кінотеатри, а також уся галузь виробництва дубльованого кінопродукту, зазнають шкоди. Ба більше, подібне рішення гарантовано підштовхне потенційного глядача до перегляду кінофільмів на піратських сайтах російською мовою, оскільки стрічки, які глядач захотів би переглянути, не будуть перекладені українською», – йдеться у петиції [24].

Це колективне звернення громадян України за 4 дні набрало потрібні 25 000 голосів. Таку підтримку можна пояснити тим, що з початком російсько-української війни у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, українська мова зазвучала з особливими конотаціями. Бо

рідна мова – це частина спадщини, мелодійне звукове середовище, яке психологічно підтримує, надихає. Наразі кожен український патріот пишається своєю мовою, прагне її всесвітньої популяризації. Адже розширення сфер застосування української мови сприймається значною частиною суспільства, як відвойовані у ворога території, як індикатор наближення перемоги.

І навпаки, звуження україномовного простору сприймається як зрада. Тож будь які спроби, на думку суспільства, обмежити сфери застосування державної мови, дають миттєву жорстку реакцію. Тим паче, що українська мова – це не тільки мова, яку застосовують для професійного спілкування чи в побуті, це і мова, якою активно почали спілкуватися у світі. «Наприкінці 2022 року ресурс DuoLingo показав, що на понад тисячу відсотків збільшилися частка тих громадян інших країн світу, які вивчають українську мову. Тим самим вони висловлюють свою солідарність із народом України», – прокоментував Тарас Кремень, Уповноважений із захисту державної мови [26].

Коментуючи цю суперечливу норму проєкту закону в ефірі національного телемарафону, заступниця голови комітету Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики Євгенія Кравчук зазначила: «Обов’язкова демонстрація англійськомовних фільмів у кінотеатрах мовою оригіналу із українськими субтитрами може стати проблемою для людей з поганим зором. Цей пункт у Верховній Раді обіцяють доопрацювати» [27].

Також, на нашу думку, варто звернути увагу на те, що положення, зазначене у законопроєкті, суперечить статті 14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, щодо користування правами та свободами, зокрема, за ознакою мови, та свободи отримувати інформацію, як передбачено статтею 10 цієї Конвенції [28].

Почувши звернення українського народу, Гуманітарний комітет Верховної Ради підтримав президентський законопроєкт № 9432 про англійську мову, вилучивши з нього норми про кіно і телебачення. Про це народний депутат від фракції «Європейська солідарність» Володимир В’ятрович повідомив у мережі 20 липня [29].

«Щойно гуманітарний комітет парламенту одноголосно ухвалив рішення про підтримку президентського законопроєкту № 9432 про англійську мову, з вилученням з нього усіх норм про кіно і телебачення», – йдеться в заяві народного обранця. Так, із законопроєкту прибравши все, що могло б звужити використання української мови:

- вимогу показу англійськомовних фільмів у кінотеатрах мовою оригіналу;
- зміни до закону про кінематографію;
- зміни до закону про державну мову в частині кіно;
- зміни до закону про медіа про зниження квоти україномовних програм.

Але з усіма нормами, які викликають дискусію, майбутніми змінами та доповненнями подання Президентом Володимиром Зеленським законороекту № 9432 на розгляд до Верховної Ради є позитивним кроком у напрямі Європейської інтеграції України. «Розширення сфери застосування англійської мови в Україні сприятиме активізації процесів інтеграції українців у європейську спільноту. Кожен українець, який вивчатиме англійську мову, буде значно більше обізнаний про європейське життя. Це також допоможе формуванню суб'єктності України у світових глобалізаційних процесах. Крім того, після нашої перемоги, впливатиме на зростання інвестиційної та туристичної привабливості України», – зазначив Ростислав Карандєєв, Міністр культури та інформаційної політики України, під час брифінгу в Медіацентрі – Укрінформ [30].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, ми можемо зробити висновки, що основоположним аспектом у досягненні економічного процвітання в Україні є значне поліпшення системи народної освіти. Основною частиною цього проєкту є постулат – зробити так, щоб кожна людина володіла англійською, адже найбільший ресурс нашої незламної нації – інтелектуальний потенціал.

Не так давно, у кінці 2013 року, мільйони українців вийшли на Майдан Незалежності, де відстоювали та виборювали потім і кров'ю своє право бути частиною європейської родини та сповідувати європейські цінності. Такі дії були спровоковані рішенням тодішньої влади відмовитися від підписання Угоди про асоціацію з європейським Союзом. Саме тоді пролунало гасло «Україна – це Європа!», українці обрали шлях майбутнього розвитку своєї держави, – країни, де рідна мова звучить на кожному клаптику української землі, кожен українець володіє міжнародною мовою, а отже, може знайти спільну мову з усім світом. Майбутнє, де український паспорт – це гордість, а не перепустка до візового центру.

І незважаючи ні на що, після 24 лютого 2022 року це майбутнє для нашої країни наблизилось, адже Україна стала полігоном для боротьби, захисту, відстоювання спільного європейського гену, гену свободи та незалежності. Гену, який дає право на існування всьому демократичному світу. Нам потрібно, щоб українці говорили зі світом однією мовою. Адже мова зараз – це наша зброя. Її треба знати, щоб мати змогу захищатись!

Список використаних джерел

1. Вислови відомих людей, афоризми про мову, мовлення й слово. *By Galunasivitsky.* 08.11.2016. <https://chitachmova.wordpress.com/2016/11/08/%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%85-%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%B9-%D0%B0%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BC%D0%BE/>

2. Высшее образование в Украине: Наши позиции в мире. *NV.ua*. 08.07.2015. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/-58044.html>
3. Конституція України. *President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
4. EF English Proficiency Index 2022 *EF Education First*. 2022. URL: <https://www.ef.com/assetscdn/WIBIwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2022/ef-epi-2022-english.pdf>
5. Майже 44 % українців не знають англійської мови – Центр Разумкова. *Suspilne*. (n. d.). URL: <https://suspilne.media/537123-majze-44-ukrainciv-ne-znaut-anglijskoi-movi-centr-razumkova/>
6. Президент вніс в Раду законопроект щодо статусу англійської мови в Україні. *Jurliga*. 28.06.2023. URL: https://www.google.com/search?q=1.+https%3A%2F%2Fjurliga.ligazakon.net%2Fnews%2F220531_prezident-vns-v-radu-zakonoprokt-shchodo-statusu-anglysko-movi-v-ukran&rlz
7. Зеленський пропонує зробити англійську мову обов'язковою для чиновників. *Ukrayinska Pravda*. 28.06.2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/ukr/news/2023/06/28/7408903/index.amp>
8. Законопроект про внесення змін до Конституції України щодо статусу англійської мови. *ITD Rada*. (n. d.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1854364>
9. STANAG 6001. *National University of Defense of Ukraine*. 5-е видання. 11.12.2014. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf
10. TOEFL. *Wikipedia*. (n.d.). URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/TOEFL>
11. IELTS reaches 1 million. *Web Archive*. (n. d.). URL: https://web.archive.org/web/20090217044343/http://www.ielts.org/general_pages/media_centre/ielts_reaches_1million.aspx
12. Over 1,7 million tests were taken last year. [Archived Original on June 7, 2012]. *Web Archive*. (2012, June 12). URL: <https://web.archive.org/web/20120607001537/http://www.example.com>
13. Дати, реєстрація та оплата IELTS. *Grade.ua*. (n. d.). URL: <https://grade.ua/uk/ielts-exam/registration/>
14. IELTS у Києві: дати і вартість. *Web Archive*. (n. d.). URL: <https://web.archive.org/web/20150329090025/http://www.britishcouncil.org.ua/exam/ielts/dates-fees-locations>
15. Международный экзаменационный Центр IELTS Students International. *Web Archive*. 2012. URL: <https://web.archive.org/web/20141218170836/http://ielts-kiev.com.ua/>
16. Француз-Яковець Т. А., Павлусенко О. В. Інститут англійської мови в Україні: історико-правовий вимір. *KROK*. 25.02.2023. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/360>
17. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про застосування англійської мови в Україні». *ITD Rada*. (n. d.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1854362>
18. В Уряді заявили, що держава профінансує українцям курси англійської мови: навіть це рішення. *Rubryka*. 01.07.2023. URL: <https://rubryka.com/2023/07/01/v-uryadi-zayavyly-shhod-derzhava-profinansuye-ukrayintsyam-kursy-anglijskoyi-movy-navishho-tse-rishennya/>
19. Держава оплачуватиме українцям курси вивчення англійської – Кабмін. *UNN*. 30.06.2023. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2034790-derzhava-oplachuvatime-ukrayintsyam-kursi-vivchennya-angliyskoyi-kabmin>
20. Міносвіти має чіткий план із впровадження англійської мови – Лісовий. *Ukrinform*. 28.06.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3728863-minosviti-mae-citkij-plan-iz-vprovadzenna-anglijskoi-movi-lisovij.html>
21. Загроженою залишається українська мова – Інна Совсун. *Osvita.ua*. 30.06.2023. URL: <https://osvita.ua/blogs/89482/>
22. Заборона української мови у кінопрокаті є антиконституційною. *PRM.ua*. 30.06.2023. URL: <https://prm.ua/zaborona-ukrainskoi-movy-u-kinoprokati-ie-antyukrainskoiu-ta-antykons-tytutsiynoiu/>
23. «Антиконституційне дикунство»: мовні активісти закликають вилучити норми щодо кінодубляжу й ТБ із законопроекту про англійську мову. *Novynarnia*. 30.06.2023. URL: <https://novynarnia.com/2023/06/30/mova-objednuje-angl/>

24. Залишити дубляж українською мовою в кінотеатрах. *President of Ukraine*. 04.07.2023. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/198030>
25. Скороходько Павло Михайлович. *Wikipedia*. 12.11.2023. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8C%D0%BA%D0%BE_%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
26. Як зріс інтерес захищати українську мову. Пояснює уповноважений Тарас Кремень. *Suspilne*. 17.07.2023. URL: <https://suspilne.media/522317-ak-zris-interes-zahisati-ukrainsku-movu-roasnie-upovnovazeni-j-taras-kremin/>
27. Демонстрація англomовних фільмів із субтитрами може стати проблемою – заступниця голови Комітету ВР. *TSN.ua*. 01.07.2023. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/demonstraciya-anglomovnih-filmiv-iz-subtitrami-mozhe-stati-problemoyu-zastupnitsya-golovi-komitetu-vr-2361769.html>
28. Європейська конвенція з прав людини. {*Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97*}. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
29. Комітет Ради підтримав закон Зеленського про англійську мову. *rn.ua*. 20.07.2023. URL: <https://regionews.ua/ukr/news/ukraine/1689859704-komitet-radi-pidtrimav-zakon-zelenskogo-pro-angliysku-movu>
30. Новий статус англійської мови в Україні: у Кабміні розробляють законопроект. Суспільне – Культура. 19.06.2023. URL: <https://suspilne.media/culture/510377-novij-status-anglijskoi-movi-v-ukraini-u-kabmini-rozroblaut-zakonoproekt/>

Olena Pavlusenko. Problems and Prospects of the Implementation of Draft Law № 9432 «On The Use of the English Language in Ukraine»

Ukraine's chosen pro-European direction of development for the country entails modernizing all sectors, including the communicative sphere. Educational institutions that actively adhere to present-day demands by implementing innovative approaches and incorporating the latest scientific achievements play a pivotal role in facilitating significant transformations and advancing Ukraine on the international stage.

However, to represent the country adequately in the global arena, it is essential to possess an international means of communication – the language of international discourse. The ability to speak a foreign language provides the opportunity to collaborate with foreign partners and understand the nuances of other cultures, enabling the improvement of skills in problem-solving, task completion, and decision-making.

Knowledge of a foreign language broadens horizons and opens new perspectives for self-improvement. A person who is proficient in foreign languages is a well-rounded individual, with better abilities to learn new things, free and confident in communicating with others. Such person knows no boundaries and is unstoppable in achieving the goals. All the doors of the world are open to such people because they have the key – proficiency in the language of international communication.

World processes are happening so rapidly that it's challenging to predict which knowledge will be needed tomorrow. In our opinion, language proficiency is a key factor in achieving goals. Mastering the language of international communication opens the path to global success.

The article examines the process of formation and development of the English language institute in Ukraine from its inception to the present day. It analyzes the problems and prospects of implementing new legislative changes in the language sphere, such as draft of the English language Bill № 9432 «The article also describes legislative initiatives in this area».

The article analyzes the problems and prospects of implementing new legislative changes in the language sphere and describes legislative initiatives in this area. These changes should serve as a solid foundation for raising awareness in society about the importance of the English language as a significant factor in the preservation, stabilization, and future reconstruction of the state. Additionally, a comparative analysis with similar norms in the fundamental laws of other countries worldwide has been carried out.

Keywords: *institute, English language, history, legal dimension, realization, project.*